

Marta Chojnacka-Kuraś
Uniwersytet Warszawski, Warszawa
martachojnacka@uw.edu.pl

Marta Falkowska
Uniwersytet Warszawski, Warszawa
m.falkowska@uw.edu.pl

**PSIECKO, KOCIERZYŃSTWO I RODZINA MIĘDZYGATUNKOWA.
JĘZYKOWE PRZEJAWY ZMIAN W POSTRZEGANIU ZWIERZĄT DOMOWYCH
I RELACJI LUDZIE–ZWIERZĘTA¹**

Słowa kluczowe: zwierzę, dziecko, *psiecko*, rodzina międzygatunkowa, rama interpretacyjna
Keywords: pet, child, *psiecko* ‘fur baby’, interspecies family, frame

1. Wprowadzenie: kontekst, cel i zakres analizy

Celem artykułu jest wskazanie i wstępne uporządkowanie grupy leksyki aktywującej ramę RODZINY MIĘDZYGATUNKOWEJ, ujmowanej jako reinterpretacja ogólnej ramy RODZINY oraz jako językowe świadectwo społeczno-kulturowych przemian w podejściu do niektórych zwierząt. Analiza opiera się na zbiorze tekstów internetowych (pochodzących z forów dyskusyjnych, blogów, mediów społecznościowych oraz stron dla hodowców i miłośników zwierząt), reprezentujących perspektywę części miłośników zwierząt, w szczególności psów i kotów, jako najliczniejszej grupy zwierząt domowych. Relacje ze swoimi pupilami przedstawiają oni w kategoriach życia rodzinnego, świadomie posługując się określeniami odnoszącymi się do członków rodziny, które mają dla nich pozytywne konotacje i pozwalają nazwać ważne doświadczenia życiowe, w które włączane są zwierzęta.

¹ Wkład pracy współautorek jest równy i wynosi po 50%.

Określenie *miłośnicy psów* stosujemy w nawiązaniu do literatury przedmiotu (por. Klauze 2022; Kijak-Mantas 2025; Kavetska 2025). Ma ono charakter ogólny i odnosi się do sfery mentalnej badanej grupy, obejmującej zarówno specjalistów (hodowców, weterynarzy, behawiorystów), jak i osoby prywatne mające zwierzęta. Wspólnym mianownikiem jest emocjonalny, troskliwy stosunek do zwierząt, prowadzący do ich upodmiotowienia i antropomorfizacji. Na podstawie zgromadzonego materiału formułujemy ostrożną hipotezę, że taki sposób postrzegania i opisywania zwierząt jest częstszy wśród ludzi młodych, aktywnych zawodowo i mieszkających w dużych miastach, choć pełna charakterystyka socjolingwistyczna tej grupy wymaga dalszych badań. Zaznaczamy również, że część analizowanej leksyki funkcjonuje poza opisywaną grupą, m.in. w użyciach cytacyjnych, humorystycznych, ironicznych lub krytycznych. Napięcia dyskursywne wokół modeli relacji człowiek–zwierzę jedynie sygnalizujemy, ponieważ kwestia ta jest przedmiotem przygotowywanego przez nas osobnego opracowania.

2. Stan badań

Współczesne przemiany w sposobie postrzegania zwierząt oraz relacji człowiek–zwierzę stanowią przedmiot zainteresowania różnych dyscyplin. Socjologia i psychologia społeczna zwracają uwagę m.in. na zmiany w modelach życia rodzinnego, polegające na włączaniu zwierząt domowych w obręb rodziny jako jej pełnoprawnych członków (Laurent-Simpson 2021), a także na upowszechnianie się wzorca rodziny tworzonej przez dwoje partnerów i zwierzęta towarzyszące (Gajewska, Żadkowska, Bieńko, Mizielińska, Stasińska 2024). Jak wskazują Magdalena Gajewska i Magdalena Żadkowska, dla wielu osób więzi międzygatunkowe są na tyle istotne, że

zwierzęta funkcjonują jako aktorzy społeczni [w sieci pokrewieństwa – M.C.-K., M.F.]. W praktyce rodzinnej są antropomorfizowane i traktowane jak ludzie, często jak dzieci (Gajewska, Żadkowska 2024: 34–35).

Badania nad rodzinami międzygatunkowymi pokazują jednak, że młode bezdzietne pary, choć traktują zwierzęta jak dzieci, zazwyczaj zachowują świadomość ich odrębności gatunkowej i nie utożsamiają ich w pełni z dziećmi ani nie przypisują im wyłącznie roli „zastępczych dzieci” (Volsche 2018; Owens, Grauerholz 2018; Gajewska, Żadkowska, Bieńko, Mizielińska, Stasińska 2024). Opieka nad zwierzęciem bywa natomiast postrzegana jako forma „próbego rodzicielstwa” lub „rodzicielstwa w wersji *light*” (Gajewska, Żadkowska, Bieńko, Mizielińska, Stasińska 2024: 9).

Istotnym punktem odniesienia dla naszej analizy jest typologia postaw wobec psów zaproponowana przez Davida Blouina (2013). Autor wyróżnia postawę

dominacyjną (ang. *dominionistic*), opartą na relacji WŁAŚCICIEL–ISTOTA NIŻSZA², postawę **humanistyczną** (ang. *humanistic*), w której zwierzę ujmowane jest jako ISTOTA BLISKA lub DZIECKO, a człowiek jako PRZYJACIEL lub RODZIC, oraz postawę **opiekuńczą** (ang. *protectionistic*), zakładającą równość lub wyższy status zwierzęcia. Blouin podkreśla, że wybór postawy zależy m.in. od doświadczeń życiowych, klasy społecznej, płci oraz statusu rodzinnego.

Problematyka języka relacji człowiek–zwierzę zajmuje również ważne miejsce w badaniach literaturo- i kulturoznawczych. Podkreśla się wpływ kulturowo utrwalonych wzorców językowych oraz brak „niewinnego” języka mówienia o zwierzętach (Czaja 2009). W ostatnich latach rozwijają się natomiast analizy wpisujące się w nurt postantropocentryczny i posthumanistyczny, obejmujące m.in. biohumanistykę (Domańska 2021), zoonarracje (Barcz 2016), język nieantroponormatywny w literaturze (Jarzyna 2019) oraz literackie strategie przełamania ludzkiej hegemonii (por. np. Czapliński 2012; Schollenberger 2014; Filipowicz 2017; Rembowska-Płuciennik 2023).

Z kolei na gruncie językoznawstwa podejmowano m.in. liczne badania nad stereotypami zwierząt (np. psa, zob. Mosiołek 1992; Raszewska-Żurek 2010, 2011; Kijak 2024), nad lingwistycznym wymiarem opozycji *homo–animal*, wyrażającej się antropocentryzmem języka (Tokarski 1991, 2002; Dąbrowska 2003; Filip 2023), i nad socjolektem miłośników psów (np. Klauze 2022). Osobną kategorię stanowią analizy zmian zachodzących w związku z ewoluującym podejściem do zwierząt, m.in. nowych znaczeń czasownika *adoptować* (Bojałkowska 2011), nowych elementów leksykalnych jak *rodziny wielopsie*, *tęczowy most* (Wysocka 2016) czy *psiecko* (Kavetska 2025). Obserwujemy również żywą dyskusję wokół stosowności odnoszenia do zwierząt zaimków *ktoś/coś* (m.in. Zaron 1998; Nowak 2013) czy czasowników *umierać/zdychać* (m.in. Pajdzińska 2017; Piel 2024). Warto wymienić także prace koncentrujące się na sferze zmian społeczno-kulturowych poświadczanych w języku (Jankosz, Przyczyna 2024), na dyskursywnym konstruowaniu rodziny międzygatunkowej w mediach społecznościowych (Lind 2024) oraz na (podporządkowanym kategorii komizmu) kreowaniu „języka psów” przez ich właścicieli (Kijak-Mantas 2025). Pojawiają się także głosy, że dochodzi niekiedy do zmian w rozumieniu konceptu RODZINA, polegających na „rozszerzeni[u] składu rodziny o zwierzęta: psy i koty” (Pazio-Włazłowska 2025: 24).

2 O implikacjach stosowania sygnalizujących relację właścicielską określeń typu *pan/pani/pańcia* *psa* pisała Jolanta Antas (2014: 74–75).

3. Podstawy metodologiczne opisu ramy RODZINA (ŻYCIE W RODZINIE)

Na potrzeby porządkowania i opisu zgromadzonego materiału leksykalnego i tekstowego sięgamy po teorię ram interpretacyjnych Charlesa Fillmore'a (1982) jako narzędzia z zakresu semantyki kognitywnej.

W tym ujęciu rama jest rozumiana jako ustrukturyzowana wiedza, wyobrażenia i przekonania oraz oceny związane z danym wycinkiem świata, które są wspólne (intersubiektywne) danej wspólnocie językowo-kulturowej. Rama bazuje na wiedzy o świecie (koncepcja Fillmore'a znosi bowiem ostry podział na wiedzę językową i pozajęzykową), jest z założenia ogólna, nie uwzględnia wszystkich możliwych realizacji, tylko te najbardziej typowe – w tym sensie zasadą jej organizacji są efekty prototypowe. Wpisany jest w nią modelowy scenariusz dotyczący danego zjawiska, obejmujący zdarzenia i ich przewidywaną kolejność, uczestników zdarzeń i ich role oraz podejmowane aktywności itp. Elementy ramy realizują się w wyrażeniach językowych na różnych poziomach: w leksemach i ich właściwościach semantyczno-składniowych (szczególnie w strukturze predykatowo-argumentowej czasowników), w utrwalonych połączeniach wyrazowych (i wynikających z nich konotacjach semantycznych), a także w tekstach. Rama działa w ten sposób, że gdy reprezentujące ją wyrażenie pojawia się w tekście, aktywowana jest całościowa struktura poznawcza. Jednocześnie wyrażenie, które uruchomiło ramę w danym użyciu, uwypukla określony jej aspekt. Zjawisko to porównywane jest do nakładania profilu na bazę w gramatyce kognitywnej Ronald Langackera (2009).

We współtworzonej przez Fillmore'a bazie FrameNet dla języka angielskiego jest uwzględniona rama KINSHIP³, skupiająca leksykę związaną z nazwami pokrewieństwa. Dla naszych celów okazuje się ona jednak niewystarczająca. Zgromadzony materiał, a także prace dotyczące językowego obrazu i stereotypu rodziny w polszczyźnie (por. Bielińska-Gardziel 2009) pokazują bowiem, że rodzina jest rozumiana szerzej, nie tylko przez pryzmat (nazw) relacji łączących jej członków, lecz także: zamieszkania we wspólnej przestrzeni (por. *dom rodzinny*), podejmowanych w rodzinie aktywności, ważnych wydarzeń przeżywanych wspólnie (por. *spotkania rodzinne, uroczystość rodzinna, rodzinny obiad, rodzinny wypad za miasto*), zaangażowania emocjonalnego (*rodzinna atmosfera, rodzinne ciepło*). W utrwalonym w polszczyźnie myśleniu o rodzinie istnieje też pewien scenariusz, zgodnie z którym rodzina powstaje i rozwija się, poszerzając o nowych członków (szczególnie o biologiczne lub adopcyjne dzieci, por. *założyć rodzinę, rodzina się powiększa, decyzyja o powiększeniu rodziny*), lub zmniejsza się, kiedy ktoś umiera lub odchodzi (por. *pełna/niepełna rodzina, rozbita rodzina*). Tych aspektów w ramie KINSHIP nie ma.

Postanowiłyśmy zatem zrekonstruować ogólną ramę RODZINA (lub szerzej: ŻYCIE W RODZINIE), aby na jej bazie odtworzyć strukturę szczegółowej ramy RODZINA

3 <https://framenet.icsi.berkeley.edu/frames/Kinship> (dostęp: 3 II 2026).

MIĘDZYGATUNKOWA, wyłaniającej się z badanych tekstów jako **reinterpretacja ramy RODZINA** dokonana przez interesującą nas grupę użytkowników polszczyzny. Punktem odniesienia jest dla nas m.in. opracowanie 34 cech deskryptorowych RODZINY zgromadzonych na podstawie badań ankietowych z 2000 r. (ibid.: 49–50)⁴, a także spostrzeżenia zawarte w pracach na temat nowego słownictwa dotyczącego życia rodzinnego i rodzicielstwa (m.in. Burkacka 2017). We współczesnej polszczyźnie pojawiają się wyrażenia typu *wielorodzina*, *rodzina zrekonstruowana*, *rodzina patchworkowa* (w odniesieniu do rodziny złożonej z dorosłych i ich dzieci z poprzednich związków, czasami także powiększonej o wspólne dzieci), *homorodzina* (czyli rodzina złożona z osób tej samej płci, które żyją w związku i czasami wspólnie wychowują dzieci) czy *rodzina monoparentalna* (tj. rodzina z jednym dorosłym w roli rodzica). Nazywają one różne formy życia w rodzinie, występujące we współczesnym społeczeństwie, ale odbiegające od prototypowego modelu rodziny. Przejawem oddalenia od centrum kategorii pojęciowej jest konieczność doprecyzowania rzeczownika *rodzina* członem określającym (np. *wielo-*, *rekonstruowana*, *monoparentalna*). Człon ten sygnalizuje, czym rodzina określona daną nazwą różni się od wyobrażenia rodziny typowej (niewymagającej dookreśleń). Wyrażenie *rodzina międzygatunkowa* (wraz z odpowiadającą mu strukturą pojęciową, tworzącą ramę) traktujemy podobnie – jako przykład dostrzeżenia nowego zjawiska i opatrzenia go nazwą przez pewną grupę użytkowników języka. Ta forma rodziny różni się więc od prototypu (zwierzę traktowane jak dziecko pozostaje zwierzęciem, ale zyskuje ludzkich rodziców, a powstała w ten sposób rodzina przekracza granicę gatunku), a jednocześnie pod pewnymi względami nawiązuje do centrum kategorii ‘rodzina’, przede wszystkim w zakresie wspólnego życia, wychowania, spędzania razem czasu, emocji i troszczenia się o członków rodziny.

4. Reinterpretacja ogólnej ramy RODZINA (ŻYCIE W RODZINIE) na potrzeby opisu ramy RODZINA MIĘDZYGATUNKOWA

Strukturę ramy RODZINA MIĘDZYGATUNKOWA umieściliśmy w tabeli 1. Lewa kolumna zawiera elementy ramy: uogólnione (np. ‘członkowie rodziny’) i uszczegółowione (np. matka, ojciec, rodzice, dziadkowie itp.). W kolumnie prawej znajdują się przykłady językowych realizacji poszczególnych elementów ramy, wyekscerpowane z badanego materiału (są to przede wszystkim leksemy i połączenia wyrazowe,

4 W badaniu tym jako cechy przypisywane rodzinie respondenci wymieniali m.in. następujące elementy: dzieci, rodzice (matka, ojciec), krewni/dziadkowie, więzy krwi (warto zaznaczyć, że ta cecha nie dotyczy rodziny adopcyjnej ani rodziny międzygatunkowej), wspólne życie i zamieszkanie, wychowanie, wspólne spędzanie czasu, a także komponenty dotyczące aspektów emocjonalnych i aksjologicznych: troska, przekazywanie wartości, ciepło, przywiązanie, czułość, poświęcenie, wspólne radości i smutki.

większe fragmenty tekstów prezentujemy w dalszej części analitycznej – podajemy je w wersji oryginalnej, bez ingerencji korektorskich).

Warto zauważyć, że pod względem formalnym rozpatrywany materiał jest bardzo zróżnicowany. Na przykład znajdziemy tu zarówno niezaadoptowane zapożyczenia i kalki z angielszczyzny (np. *fur mum*, *pet parenting*), jak i derywaty sufiksalne (np. *adopcjnin*), liczne kontaminacje leksykalne (np. *psiecko*, *kocórka*, *psiedzskole*) oraz neosemantyzmy (np. *jedynak* jako jedyne zwierzę w rodzinie, czyli takie, które nie ma „rodzeństwa”; *chłopak/dziewczyna* w odniesieniu do zwierzęcia określonej płci⁵).

	Element ramy	Przykłady realizacji językowych (leksemy, połączenia wyrazowe, teksty)
1. członkowie rodziny	matka	<i>fur mum</i> , <i>psia mama</i> , <i>psimatka</i> , <i>kociomatki</i> , <i>kocia mama</i>
	ojciec	<i>psi tata</i> , <i>psiojciec</i> , <i>koci tata</i>
	rodzice	<i>fur parents</i> , <i>pet parenting</i> , <i>psi rodzice</i> <i>psacierzyństwo/psiacierzyństwo</i> , <i>kocierzyństwo</i> <i>rodzina dwa plus pies</i>
	dziecko (+ parametr płci)	<i>psiecko</i> , <i>psie dziecko</i> , <i>kociecko</i> , <i>fur baby/child</i> , <i>koci członek rodziny</i> , <i>kotomstwo</i> , <i>psiotomstwo</i> , <i>dzieciot</i> <i>nasze dziecko na czterech łapach</i> , <i>międzygatunkowe dzieci</i> + <i>psyn(ek)</i> , <i>psórka/pcórka</i> , <i>chłopiec/chłopak</i> , <i>dziewczyna/dziewczynka</i> <i>młody/młoda</i> , <i>maluch</i> <i>córkot</i> , <i>kocórka</i> , <i>kosynek</i> <i>córcia</i> , <i>synuś</i>
	rodzeństwo	<i>młody</i> , <i>starszak</i> , <i>starszy brat</i> <i>jedynak</i> , <i>jedynaczka</i>
	dziadkowie	[<i>pies</i>] <i>pojedzie do babci / do dziadka</i>
	wnuk	<i>psia wnuczka</i> , [...] <i>czas, by nasi rodzice zaakceptowali nasze koty jako swoje wnuki!</i> <i>psnuk</i> , <i>psnuczka</i> [zasłyszane]
	inni krewni	<i>ciocia</i> , <i>wujek</i>
2. powiększanie się rodziny	<i>chcę mieć z tobą psa/kota</i> <i>instynkt psiacierzyński</i> , <i>instynkt kocierzyński</i> <i>być w psiaży</i> [zasłyszane], <i>czekać na pieska</i> <i>(z)decydować się na kota</i> <i>namówić partnera na drugiego kota</i> <i>adoptować/wziąć/przygarnąć zwierzę</i> <i>dokocić (się) / dokocenie</i> <i>dopsić (się) / dopsienie</i>	

5 WSJP PAN notuje znaczenie *pot.* ‘samiec/samica psa lub innego zwierzęcia’ w hasłach *chłopak* oraz *dziewczynka* (WSJP PAN, dostęp: 3 II 2026).

	Element ramy	Przykłady realizacji językowych (leksemy, połączenia wyrazowe, teksty)
4. życie społeczne dzieci	relacje z innymi	<i>psi kolega, psia koleżanka, psijaciel, psijażń, socjalizacja</i>
	dojrzewanie dzieci	<i>psi nastolatek, kot nastolatek, koty w okresie dojrzewania, dojrzewanie szczeniaków, nastoletni okres buntu u psa</i>
	wchodzenie w związki	<i>psia miłość czy pies może mieć dziewczynę? goldenka szuka „męża”</i>
5. więź rodzinna i emocje	wspieranie się członków rodziny	<i>nawiązać więź / (bliski) kontakt, zdobyć zaufanie kota kot i jego człowiek/człowieki</i>
	miłość w rodzinie	<i>miłość, przywiązanie, najbliższa istota</i>
6. śmierć członka rodziny	śmierć	<i>pies/kot umiera/odchodzi/zmarł, pożegnanie, eutanazja, kremacja</i>
	obrzędy	<i>kremacja, pochówek, cmentarz dla zwierząt, pamiątki (odcisk łapy kota, biżuteria z prochów zwierzęcia), stypa po psie</i>
	żałoba	<i>strata, przeżywać żałobę po kocie</i>
	życie pośmiertne	<i>Kraina Wiecznych Łowów, odejść za/przez tęczyowy most(ek)</i>

Tabela 1. Reinterpretacja ogólnej ramy RODZINA na potrzeby opisu ramy RODZINA MIĘDZYGATUNKOWA

4.1. *Psiecko* i pozostałe nazwy członków rodziny

Za kluczowy aktywator ramy RODZINA MIĘDZYGATUNKOWA uznajemy rzeczownik *psiecko* (l. mn. *psieci* lub *psiecka*), na zasadzie analogii do niego powstało *kociecko*. Neologizm *psiecko* nie tylko zbliżył do siebie wyobrażenia psa i dziecka, lecz także nazwał (ustanowił poprzez nominację) relację między psem i człowiekiem w kategoriach ‘dziecko’–‘rodzic’ (por. *psiotomstwo, psacierzynstwo* i odpowiednio: *kotomstwo, kocierzynstwo*). Relacja ta – na zasadzie analogii do nazw i określeń członków rodziny – jest dalej uszczegóławiana, w zależności od płci zwierzęcia (por. *psyn, psórka/pcórka*⁶, *kocórka, córkot, kosynek, młody, młoda*, także przeniesione określenia *córka, syn* i ich zdrobnienia) i jego opiekunów (por. *psia mama, psimatka, koci tata, psiojciec*), a także od liczby zwierząt w domu (por. *jedynak, jedynaczka* lub tworzenie rodzeństwa między sobą oraz z dziećmi ludzkimi w rodzinie, por. *międzygatunkowe dzieci*) i ich wieku (por. *starszak, starszy brat*). Relacje rodzinne zasygnalizowane

6 W przypadku niektórych leksemów powstałych jako struktury skontaminowane pisownia (a często także wymowa) nie są ustabilizowane, funkcjonują w tekstach w różnych wariantach.

w omawianej leksyce rozszerzają się także o rodziców opiekunów zwierząt (którzy są nazywani *dziadkami*, a psy ich *wnukami*, *pśnukami/pśnuczkami*) oraz o dalszych krewnych i osoby blisko związane z rodziną lub mające regularny kontakt ze zwierzęciem, np. podczas szkoleń dla psów (por. *ciocia*, *wujek*). Poniżej kilka kontekstów obrazujących takie relacje:

Ja mam **psyna**, który dla Młodej jest odpowiedzialnym **starszym bratem**. I polize, i przewróci, i pobrudzi, i przytuli, i pogryzioną skarpetą się podzieli. Czego chcieć więcej? (OJ UW, dostęp: 15 XII 2025).

Z okazji Dnia Matki wszystkiego najlepszego dla **mam psynów, psórek, kocich synów i kocórek** (a także wszystkich innych **międygatunkowych dzieci**) (ibid.).

Mogę bez obaw kochać moją **chihuahua** i mówić do niej **‘córcia’!** (<https://weekend.gazeta.pl/weekend/7,177333,32091974,zbadaly-relacje-psow-i-ludzi-wplywaja-na-to-z-kim-sie-zwiazemy.html>, dostęp: 15 XII 2025).

Rzeczownik *psiecko* jako jedyna z interesujących nas jednostek leksykalnych jest odnotowany w WSJP PAN. Zawarta tam definicja: ‘pies trzymany w domu, traktowany przez właściciela jak pełnoprawny członek rodziny’ (WSJP PAN, dostęp: 12 XII 2025) wydobywa rodzinny charakter relacji łączącej człowieka i zwierzę, jednak przypisuje człowiekowi dominującą rolę właściciela (pana) psa. Znaczna część wyrażeń, które analizujemy, została opracowana w OJ UW (Hącia, Kłosińska, Łachnik, Pędzich 2021). Leksemy *psyn* (*psynek*) oraz *psórka* (*psóreczka*) definiowane są jako pies lub suczka ‘traktowane przez właściciela jak własne dziecko’ (OJ UW, dostęp: 15 XII 2025) – tutaj także zachowana jest więc rola właściciela i podkreślone traktowanie zwierzęcia „jak własne dziecko”. Podobnie *psiacierzyństwo* to ‘bycie właścicielem psa traktowanego jak własne dziecko’ (ibid.) – takie sformułowanie nie wyklucza współistnienia zwierząt i dzieci w jednej rodzinie. Nieco inny wydzźwięk ma definicja *rodziny międzygatunkowej*, którą redaktorzy hasła określają jako ‘mieszkańcą razem wspólnotę złożoną z małżonków lub partnerów i zwierzęcia domowego, które niejako zastępuje im dziecko’ (ibid.). Według tej definicji omawiany przez nas typ rodziny obejmuje dwie osoby dorosłe (wykluczając wspólnotę złożoną z jednej osoby i zwierzęcia⁷), a pies (lub inne zwierzę) jest nie tylko traktowany przez te osoby jak dziecko, ale to dziecko wręcz zastępuje.

7 Zebrane teksty pokazują jednak, że struktura takiej rodziny może obejmować jedną osobę dorosłą.

4.2. Powiększanie się rodziny

Zreinterpretowana rama RODZINY MIĘDZYGATUNKOWEJ nie zawiera naturalnie odniesień do porodu, ale w języku mówionym i w mediach społecznościowych pojawiają się pojedyncze potwierdzenia wyrażen typu *psiąża* ‘czas trwania procedur adopcyjnych’ (por. *jesteśmy w psiąży*) lub *psiológ* ‘czas bezpośrednio po pojawieniu się psa w domu’. W zgromadzonych tekstach dużo uwagi poświęca się za to momentowi, kiedy osoba lub para decyduje się na pierwszego lub kolejnego psa lub kota. Niektóre osoby przyznają, że obudził się w nich *instynkt psiacierzyński* lub *instynkt kocierzyński* i coraz poważniej myślą o posiadaniu psa lub kota, rozmawiają o tym z partnerami itd. W omawianej grupie jest wielu zwolenników adopcji zwierząt ze schronisk i dawania im nowego domu (por. rozbudowane słownictwo określające adoptowanego psa, np. *adopciak*, *adopsiak*, *adopciuszek*, *bezdomniak*). Szczególnie w przypadku par ten moment jest przedstawiany jako decyzja o pogłębieniu relacji (wejściu na kolejny poziom w związku), założeniu lub powiększeniu rodziny:

Młode pary, które brały udział w naszych badaniach, mówiły o tym, że decyzja, by mieć psa, oznaczała dla nich wejście na kolejny etap związku. Nie chcieli już dłużej być oddzielnymi elektronami, które czasem pójdą na randkę albo imprezę, ale generalnie to każdy sobie rządkę skrobie. Wraz z pojawieniem się w domu psa **stali się triadą, stadem, „rodziną zorientowaną na psa”** (<https://weekend.gazeta.pl/weekend/7,177333,32091974,zbadaly-relacje-psow-i-ludzi-wplywaja-na-to-z-kim-sie-zwiazemy.html>, dostęp: 15 XII 2025).

W sytuacji, kiedy w domu pojawia się kolejne zwierzę, dużo mówi się o jego relacji „ze starszakiem”, która przypomina relację rodzeństwa. Określeniami na powiększenie rodziny o drugiego (lub kolejnego) psa lub kota są wyrażenia *dopsić się / dokocić się* i *dopsienie/dokocenie*. W tekstach opisujących tę sytuację akcentowana jest przede wszystkim kwestia przygotowania starszego zwierzęcia na przybycie nowego i troska o przebieg ich spotkania i dalszego wspólnego życia, „dogadywania się”, budowania więzi między wszystkimi członkami rodziny:

Zdecydowałeś się na dokocenie – gratulacje, przeKocie! Przed Tobą emocjonujący czas **budowania więzi z nowym kociakiem**, ale i wyzwanie. [...] Czy **młody dogada się ze starszakiem** i jak przebiegnie ich pierwsze spotkanie? (<https://blog.mykotty.pl/2025/08/19/misja-koci-dyplomata-jak-przedstawic-kociaka-starszemu-kotu/>, dostęp: 15 XII 2025).

Uwaga! **Dopsienie!**

Wprowadzenie szczeniaka do domu to wielka radość... ale i wyzwanie – szczególnie, gdy mieszka już z nami dorosły pies. Da się to zrobić bez dużego stresu, ale potrzebny

jest czas dla każdego psa, dużo spokoju, brak presji i znajomość psiej komunikacji. (<https://www.facebook.com/watch/?v=1379143396498759>, dostęp: 15 XII 2025).

Dokocenie i dopsienie, czyli jak **powiększyć rodzinę o nowe zwierzęta**? (<https://www.youtube.com/watch?v=IxDKHostnU8>, dostęp: 15 XII 2025).

W omawianym modelu rodziny pojawia się kolejna analogia do realiów opieki nad dzieckiem: koncepcja *urlopu psiacierzyńskiego* lub *kocierzyńskiego*, na wzór urlopu macierzyńskiego (lub tacierzyńskiego, rodzicielskiego). Są to dni wolne od pracy, zapewniające opiekunom zwierząt czas na adaptację, na dotarcie się nowej rodziny:

Koncepcja **urlopu kocierzyńskiego** z pewnością przypadnie do gustu wszystkim przeKotom, u których niebawem pojawi się **nowy, futrzasty członek rodziny**. Bez względu na to, czy to Wasz pierwszy kitku, czy kolejny członek kociego stadka, pierwsze dni w nowym domu – z nowymi ludźmi i/lub nowymi kumplami – to ekscytujące, ale i stresujące wydarzenie. [...] Ten kluczowy czas **adaptacji i budowania kociego poczucia bezpieczeństwa** warto dobrze zaplanować. [...] Czy warto brać **urlop kocierzyński**? Jeśli masz taką możliwość – pewnie, że tak! Dzięki temu **zadbasz o komfort kota, zminimalizujesz jego stres** i szybciej **zbudujesz z nim więź** (<https://blog.mykotty.pl/2025/03/10/pierwsze-dni-kota-w-nowym-domu-czy-to-czas-na-urlop-kocierzynski/>, dostęp: 15 XII 2025).

Pierwsze dni ze szczenięciem lub kocięciem w domu – we wspólnej przestrzeni – opisywane są jak początki macierzyństwa lub rodzicielstwa (np. czas po przyjeździe z dzieckiem ze szpitala). Jest to czas, kiedy rodzice oswajają się z obecnością i potrzebami dziecka, obserwują nowego członka rodziny, jego reakcje na rozmaite sytuacje, i uczą się żyć w tej nowej wspólnotce:

Minęło 30 dni, odkąd **mieszkają z nami Krysia i Milka**. Głównie śpią, jedzą, wydają, biją się i warczą na siebie (wciąż ustalają, która rządzi), łkają przejmująco, kiedy w misce znajduje się tylko sucha karma, wiernie asystują przy posiłkach i przygotowywaniu ludzkiego jedzenia (a nuż coś spadnie), mruczą okazjonalnie i permanentnie sięgą wszędzie sierścią (<http://od-rana-do-wieczora.pl/2021/02/07/30-dni-z-kotami-czyli-kocierzynstwo-bez-lukru/>, dostęp: 15 XII 2025).

4.3. Życie codzienne w rodzinie

Omawiane teksty pokazują, że pojawienie się w domu zwierzęcia (jak dziecka) wpływa na codzienne życie całej rodziny. Dochodzą nowe obowiązki związane z opieką

nad psem lub kotem, m.in. konieczność zapewnienia mu opieki podczas nieobecności „rodziców” (potrzebna jest *psia* lub *kocia niania*, *petsitterka*), zadbania o jego zdrowie (stan zębów, sierści) i bezpieczeństwo, o zdrową dietę (i smakołyki), a także o wychowanie i rozwój (czemu służą psie przedszkola, szkoły, kursy):

Szczeniackowo, czyli **psie przedszkole**. Ogrom zabawy i wielka odpowiedzialność, bo szczenięctwo to najlepszy moment, by **wychować psa** na niekłopotliwego **członka Rodziny**. To czas, w którym należy przekazać psu zasady życia w psiej i ludzkiej społeczności. [...] W zajęciach mogą uczestniczyć **wszyscy członkowie Rodziny** (https://www.canistic.com.pl/nasze-kursy/szczeniackowo/?gad_source=1&gad_campaignid=22996806202&gclid=CjoKCQiArt_JBhCTARIsADQZaylidTAgKAJLVjZhUUHn2qSML5V51SPoR5UBviCUNNaxaobONbH7nasaAmRNEALw_wcB, dostęp: 15 XII 2025).

Typowe zachowania i codzienne zwyczaje przypisywane osobom, które mają psiecko, to m.in. spanie z psem w jednym łóżku, troska i gotowość do poświęceń, dbanie o dobrą komunikację, świętowanie jego urodzin (bądź rocznicy adopcji) czy wożenie psa w wózku:

Jakie są oznaki tego, że masz **psiecko**? Jeśli nadal nie wiesz, czy przechodzisz ze swoim zwierzakiem epizod psiecka, odpowiedz sobie uczciwie na te pytania:

Czy pies śpi w Twoim łóżku?

Czy kupujesz mu więcej akcesoriów i zabawek, niż jest to zalecane?

Czy świętujesz jego urodziny?

Czy rozmawiasz z nim jak z dzieckiem, czy ma wózek?

Czy rezygnujesz z wykonywania pewnych czynności, ponieważ nie zostawiasz go samego w domu? (<https://pl.aleteia.org/2023/07/26/psiecko-nowa-moda-wsrod-singli/>, dostęp: 15 XII 2025)

Fragment ten potwierdza, że w życiu rodziny międzygatunkowej pojawiają się nie tylko nowe obowiązki, zwyczaje i okazje do wspólnej zabawy, lecz także akcesoria (np. zabawki, drapak, ubrania, kocyki), które stanowią wyprawkę dla psa lub kota i wsparcie w jego rozwoju i wychowaniu. Rynek odpowiada na te potrzeby (lub je podpowiada), oferując miłośnikom zwierząt rozmaite produkty:

Drapanie to jedna z podstawowych kocich potrzeb. A przecież żaden koci Opiekun nie chce, aby jego nowy, **koci członek rodziny** ostrzył pazurki na kanapie. Dlatego solidny drapak myKotty to must-have w **kociej wyprawce**. Wierzymy, że dobre nawyki drapania warto wyrabiać w kociakach od małego! (<https://www.mykotty.pl/PRZEKOCIE-HODOWLE-cabout-pol-169.html>, dostęp: 15 XII 2025)

Częścią życia w rodzinie jest także komunikacja. W grupach miłośników zwierząt niezwykle popularne są zdjęcia i filmiki, w których psu czy kotu „wkłada się w usta” pewne wypowiedzi. Obrazowane sytuacje dotyczą codzienności, a wypowiedzi zwierząt mają pokazać ich perspektywę i specyfikę myślenia (choć jest to zwykle interpretacja człowieka). Często taki zwierzęcy język zawiera pewne fonetyczne modyfikacje, niepoprawne formy fleksyjne, przekręcone wyrazy (o mechanizmach humoru w tego typu tekstach pisała szerzej Kijak-Mantas 2025). Por. także rys. 1.

Poniższy kontekst zawiera z kolei rozbudowany opis aktywności podejmowanych przez opiekunów psów względem swoich pupili. Te aktywności (w tym posyłanie na zajęcia czy wspólne wyjazdy) oraz wyrażana przez nie postawa zaangażowania emocjonalnego są wprost porównane do tego, jak postępuje się z dzieckiem (por. powtórzenia frazy *jak dzieci*). Nakreślona analogię psa do dziecka nadawca kończy przypomnieniem, że psiecko to nadal pies (zwierzę), a nie zabawka (przedmiot, obiekt zabawy) – podkreśla zatem żywotność i podmiotowość psa, nie wyznacza jednak granicy między psem a dzieckiem:

Można mieć wiele psów, które niejednokrotnie są dla nas **jak dzieci**. **Kochamy** je jak dzieci. **Opiekujemy się** nimi i **dbamy** o nie jak o dzieci. Zabieramy do przedszkoli i do szkół, na zajęcia dodatkowe – całkiem jak dzieci. Kupujemy czasami buty i ubranka – jak dzieciom. Kupujemy hipoalergiczne kosmetyki i szampony, wygodne materace, zabieramy na wakacje czy weekendowe wyjazdy. Kiedy chorują – pędzimy do weterynarza, dbamy o ich kondycję i poświęcamy swój czas na zabawę z nimi. Trzeba tylko pamiętać, że nasze **psiecko** to w dalszym ciągu jest pies, a nie zabawka (https://psiehistorie.pl/psiecko/, dostęp: 15 XII 2025).

Kwestia odrębności gatunkowej psa traktowanego jak dziecko (psiecka) od jego opiekunów (rodziców) pojawia się w tekstach publikowanych przez specjalistów (np. zoopsychologów, trenerów psów). Osoby te akceptują osadzanie relacji ze

Rys. 1. Źródło: „Psie Sucharki”, Facebook, <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1179126354244707&set=a.546379880852694> (dostęp: 12 XII 2025)

zwierzęciem w kategoriach rodzinnych (podczas pracy z podopiecznymi sami nazywają siebie *ciociami* i *wujkami*), podkreślają jednak, że wyrażana w ten sposób troska o zwierzęta powinna opierać się na znajomości i respektowaniu ich specyficznych, gatunkowych potrzeb:

Psiecko, psyn, psórka – to wszystko neologizmy, wokół których w ostatnich latach toczy się burzliwa dyskusja. [...] Wyrażenia te powstały w środowisku miłośników psów, by podkreślić rodzaj relacji, jaka łączy ich ze swoimi pupilami. Dla nich **zwierzę nie jest „tylko psem”, a członkiem rodziny**, któremu należy się szacunek na równi z innymi domownikami. [...]

– Oczywiście nie ma nic złego w traktowaniu swojego psa jak członka rodziny, czy nazywaniu go „psiekiem”, tak długo, jak zachowujemy zdrowy rozsądek i dbamy o zaspokojenie jego **gatunkowych potrzeb**. Ja również mówię do swojego psa zdrobniale i **dla psów kursantów jestem „ciocią”**. Niebezpieczeństwo jest wtedy, kiedy zaczynamy zapominać, że pies jest psem i ma swoje gatunkowe potrzeby [...]. Musimy pamiętać, że pies to całkowicie **odmienny gatunek**, który ma zupełnie **inne potrzeby**. [...] Oprócz spacerów i jedzenia pies potrzebuje realizować swoje popędy poprzez węszenie, odpowiednią zabawę czy trening. Potrzebuje konkretnych zasad, szanowania granic i jasnej komunikacji, a nie noszenia w torebce, psich perfum czy całowania w głowę (<https://mojzdrowyfutrzak.elanco.com/pl/nowi-wlasciciele/psiecko-traktowanie-psa-jak-dziecko>, dostęp: 15 XII 2025).

4.4. Życie społeczne dzieci, relacje rówieśnicze

Potrzeby zwierząt, szczególnie psów, w zakresie zabawy i funkcjonowania z innymi przedstawicielami swojego gatunku przedstawiane są jako relacje rówieśnicze z kolegami i koleżankami (z osiedla czy parku), z przyjaciółmi (por. *psijaciel*, *psijażń*). Miłośnicy psów obserwują także zachowania i reakcje swoich pupili w relacjach z osobnikami przeciwnej płci i bywa, że to, co dostrzegają, nazywają *miłością*, *zuroczeniem*, związkiem z psimi *dziewczyną* lub *chłopakiem*, poszukiwaniem *męża*. Socjalizacja psów, o którą dbają ich opiekunowie, obejmuje także ich relacje z ludźmi (z domownikami, dalszymi członkami rodziny, znajomymi i obcymi). W wychowaniu psa od szczenięcia do dorosłego osobnika opiekunowie (tak jak rodzice) przechodzą przez różne etapy. Jedną z bardziej wymagających i reprezentowanych w zebranych materiale jest faza psiego buntu młodzieńczego. Kiedy pies nastolatek wchodzi w okres dojrzewania, przejawia zachowania porównywalne do tego, czego doświadcza nastoletni człowiek, i opisywane w takich kategoriach – zarówno przez specjalistów, jak i przez świadomych opiekunów czworonogów:

O tym, że psy w wieku dojrzewania są... trudne, wiemy wszyscy. [...] Analogicznie jak u ludzkich nastolatków przeżywających okres „burzy i naporu”, **psy nastolatki** mają podobne problemy (<https://howtohau.pl/psi-nastolatek/>, dostęp: 15 XII 2025).

4.5. Więzy rodzinna i emocje

Wydzielamy ten element ramy, aby pokazać jego wagę w całościowej strukturze. Jednocześnie komponent emocjonalny, wskazujący na uczuciowe zaangażowanie ludzi w relacje ze swoimi pupilami, realizuje się w niemal wszystkich pozostałych elementach ramy.

Relacja ze zwierzętami ujęta z perspektywy rodzinnej pełna jest pozytywnych emocji. Dużo uwagi poświęca się kwestiom budowania zaufania, poczucia bezpieczeństwa, zrozumienia potrzeb i komunikacji. Więzy z psimi (lub kocimi, choć rzadziej) członkami rodziny jest ukazana jako silna, wzajemna i bezwarunkowa.

W naszym domu życie tętni dzięki obecności zwierząt – psa, królika i rybek. Te ostatnie nie podróżują z nami, ale zarówno pies, jak i królik towarzyszą nam w każdej wyprawie, co dostarcza niezliczonych historii oraz **niezapomnianych chwil pełnych śmiechu**. [...] Dla mnie rodzina międzygatunkowa to przestrzeń, w której ludzie i zwierzęta żyją w **pełnej harmonii**, opartej na **kompatybilności, empatii i wzajemnym zrozumieniu**. To coś więcej niż wspólne mieszkanie pod jednym dachem – to **prawdziwa przynależność**, która kształtuje się przez lata. Uczymy się nawzajem, tworzymy **silną więź**, która wychodzi daleko poza słowa (<https://prestizkoszalin.pl/2024/12/pies-ja-i-dziewczyna-to-normalna-rodzina-czym-jest-dla-nas-rodzina-miedzygatunkowa/>, dostęp: 15 XII 2025).

W życiu codziennym *rodziny międzygatunkowej* zdarzają się także chwile trudne, związane choćby z chorobą zwierzęcia i koniecznością leczenia. Wypowiedzi dotyczące tej sfery życia zawierają sygnały trudnych emocji, których doświadczają opiekunowie, takich jak strach, smutek, niepewność, troska o ukochane zwierzę.

4.6. Śmierć członka rodziny

Specyfiką rodziny międzygatunkowej, wynikającą z oczywistych względów biologicznych: różnicy długości życia psa (lub kota) i człowieka, jest to, że opiekunowie zwierząt (psi rodzice) witają je w swoich rodzinach, ale także żegnają, kiedy zwierzęta chorują i umierają. W takim kontekście pojawia się w tekstach dyskusja o zasadności eutanazji (uśpienia) zwierzęcia:

Trudno nam zaakceptować śmiertelność zwierząt, z którymi żyjemy na co dzień. Nie ma w tym nic dziwnego. Łączy nas z nimi więź emocjonalna. Niezwykła, bo międzygatunkowa. Jesteśmy blisko, spędzamy ze zwierzętami dużo czasu. Poznajemy je, staramy się rozumieć, otaczamy troską. [...] Z chorobą i **umieraniem** zawsze wiąże się cierpienie. **Eutanazja** daje nam możliwość skrócenia cierpienia i według mnie należy z takiej możliwości rozważyć, z myślą o tym, co jest dobre dla zwierząt, korzystać (<https://zooedukacja.pl/kiedy-pozwolic-zwierzetom-odejsc-eutanazja-jako-wybor/>, dostęp: 15 XII 2025).

Ze sferą śmierci zwierzęcia łączy się też obrzędowość, m.in. powstają cmentarze dla zwierząt, gdzie stawia się upamiętniające je nagrobki:

Ludzie zapalają tu świece, pielą chwasty, polerują groby, czasami płaczą. Sporażdy ktoś komuś ukradnie z grobu kwiatki. Czyli wszystko tak, jak na „normalnym” cmentarzu. Z tą różnicą, że zamiast krzyży są tu kolorowe wiatraki, a **w małych trumnach leżą zwierzęta** (<https://noizz.pl/zwierzeta/tu-lezy-lolek-widzialem-najstarszy-polski-cmentarz-dla-zwierzat/lb3wp97>, dostęp: 15 XII 2025).

Emocjonalne zaangażowanie w relację z psem lub kotem sprawia, że po jego śmierci opiekunowie przeżywają żałobę. Tracą bowiem nie tylko psa (czy kota), ale „ukochaną istotę”, nieraz „najbliższego członka rodziny”:

Umarła. Moja ukochana Koko. [...] **Jestem w żałobie** i praktykuję swoje prawo do niej. Dla mnie oznacza prawo do zatrzymania się w smutku, rozpacz, tęsknocie, **bólu po ukochanej istocie, która była najbliższym członkiem mojej rodziny.** Przeżywania wściekłości. Do zatrzymania się tak, jak ja tego potrzebuję, niezależnie do kulturowych schematów, społecznych oczekiwań, czy naprawdę szczerze wypowiedzianych rad. [...]

Ale – **mnie nie umarł pies, tylko najbliższy członek rodziny.** [...] Mam wrażenie, że w tym „umarł mi pies” zaszyte jest jakieś zgeneralizowanie, ograniczenie wymiaru indywidualnej straty dotyczącej niepowtarzalnej istoty i relacji, która była unikalna i w takim wymiarze już nigdy nie zaistnieje. I nie, nie traktowałam jej jak członka rodziny. **Ona była moją rodziną. Rodzina bowiem nie musi być monolitem gatunkowym.** Przeżywanie żałoby nie jest zaś przypisane tylko do straty drugiego człowieka. Gdy **odchodzi bliski pies, kot** czy inne zwierzę, ból także może być dojmujący. Kluczem bowiem jest relacja, a nie przynależność gatunkowa (<https://kuszlewiczwimieniu.pl/umarla-o-zalobie-po-smierci-psiego-czlonka-rodziny/>, dostęp: 15 XII 2025).

Powyższy fragment zawiera przejmujący opis etapów żałoby. Według autorki tej wypowiedzi przeżycia towarzyszące utracie nie mają granic gatunkowych, nie są zarezerwowane tylko dla drugiego człowieka – mogą dotyczyć każdej istoty, z którą

łączyła daną osobę silna, indywidualna więź. Dodaje, że rodzina nie musi być „monolitem gatunkowym”.

5. Podsumowanie i perspektywy badawcze

Omówione teksty dokumentują przejście od perspektywy dominacyjnej („właścicielskiej”) do humanistycznej („rodzicielskiej”) w relacjach ludzi ze zwierzętami. Część opiekunów nie określa siebie mianem *właścicieli*, lecz *opiekunów*, a także *mam* i *ojców*, *psich* lub *kocich rodziców*. Przejawy zaangażowania emocjonalnego i humanizowania relacji z psami i kotami, zwłaszcza w komunikacji nieoficjalnej, nie są zjawiskiem nowym (por. znane słowa *psiarz*, *kociara*), jednak pojawienie się w przestrzeni internetowej leksemu *psiecko* przyczyniło się do ich silniejszego utextowania i rozpowszechnienia. Kontaminacja wyrazów *pies* (a następnie *kot*) i *dziecko* wzmacnia perspektywę rodzinną, obejmującą nie tylko rodzicielstwo, lecz także dalsze relacje pokrewieństwa (np. dziadków z wnukami).

Analizowane teksty wskazują na rosnące otwarcie części społeczeństwa na zwierzęcą perspektywę, w tym na emocje, potrzeby i relacje społeczne psów i kotów, a także na intensyfikację wspólnych praktyk i rytuałów. Jednocześnie w warstwie pojęciowej i językowej centralna pozycja człowieka pozostaje niekwestionowana. Dlatego, inaczej niż Hanna Mamzer (2015), nie wiążemy opisywanej grupy leksyki z nurtem posthumanizmu. Rekonstruowana rama RODZINY MIĘDZYGATUNKOWEJ opiera się bowiem na modelu rodziny ludzkiej, a postantropocentryczne przesunięcia, opisywane w humanistyce, są w badanym dyskursie słabo zaznaczone. Nowe sposoby mówienia o relacjach ze zwierzętami realizują się poprzez antropocentryczne kategorie pojęciowe, takie jak ‘rodzina’, ‘dziecko’ czy ‘rodzicielstwo’, oraz podporządkowaną im leksykę.

Zarysowane zjawiska językowe otwierają dalsze perspektywy badawcze. Na uwagę zasługują w naszym przekonaniu w szczególności dyskursywne aspekty omawianych tu zmian społecznych, w tym konstruujące się stronnictwa dyskursywne. W materiale widoczne są spory dotyczące oceny tego sposobu myślenia i mówienia o zwierzętach, powiązane z systemem wartości danej grupy i aprobowanymi przez nią modelami życia rodzinnego. Obserwacja kierunków, w których dyskurs się rozwija, pokazuje, że traktowanie zwierzęcia domowego jak własne dziecko wpiisywane jest w sieć zjawisk społecznych i kulturowych, które zyskują współcześnie coraz wyraźniejszą reprezentację w tekstach. Są to choćby kwestie bezdzietności (wynikającej z różnych przyczyn), niedzietności (jako świadomej postawy i decyzji o nieposiadaniu dzieci, por. Tubylewicz 2025), spadku liczby urodzeń (określanego mianem kryzysu demograficznego), osłabienia relacji międzyludzkich czy wzmożenia poczucia samotności.

Źródła

Słowniki

OJ UW: Obserwatorium językowe UW, [on-line:] <https://obserwatoriumjezykowe.uw.edu.pl/> (dostęp: 12 XII 2025–3 II 2026).

WSJP PAN: P. Żmigrodzki (red.), *Wielki słownik języka polskiego PAN*, [on-line:] <https://wsjp.pl> (dostęp: 12 XII 2025–3 II 2026).

Netografia

<http://od-rana-do-wieczora.pl/2021/02/07/30-dni-z-kotami-czyli-kocierzynstwo-bez-lukru/> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://blog.mykotty.pl/2025/03/10/pierwsze-dni-kota-w-nowym-domu-czy-to-czas-na-urlop-kocierzynski/> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://blog.mykotty.pl/2025/08/19/misja-koci-dyplomata-jak-przedstawic-kociaka-starszemu-kotu/> (dostęp: 15 XII 2025).

https://www.canistic.com.pl/nasze-kursy/szczeniackowo/?gad_source=1&gad_campaignid=22996806202&gclid=CjoKCQIart_JBhCTARIsADQZaylidTAgKAJLVjZhUUh-n2qSML5V51SPoR5UBviCUNNaxaobONbH7nasaAmRNEALw_wcB (dostęp: 15 XII 2025).

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1179126354244707&set=a.546379880852694> (dostęp: 12 XII 2025).

<https://www.facebook.com/watch/?v=1379143396498759> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://framenet.icsi.berkeley.edu/frames/Kinship> (dostęp: 3 II 2026).

<https://howtohau.pl/psi-nastolatek/> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://kuszlewiczwimieniu.pl/umarla-o-zalobie-po-smierci-psiego-czlonka-rodziny/> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://mojzdrowyfutrzak.elanco.com/pl/nowi-wlasciciele/psiecko-traktowanie-psa-jak-dziecko> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://www.mykotty.pl/PRZEKOCIE-HODOWLE-cabout-pol-169.html> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://noizz.pl/zwierzeta/tu-lezy-lolek-widzialem-najstarszy-polski-cmentarz-dla-zwierzat/lb3wp97> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://pl.aleteia.org/2023/07/26/psiecko-nowa-moda-wsrod-singli/> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://prestizkoszalin.pl/2024/12/pies-ja-i-dziewczyna-to-normalna-rodzina-czym-jest-dla-nas-rodzina-miedzygatunkowa> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://psiehistorie.pl/psiecko/> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://weekend.gazeta.pl/weekend/7,177333,32091974,zbadaly-relacje-psow-i-ludzi-wplywa-ja-na-to-z-kim-sie-zwiazemy.html> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://www.youtube.com/watch?v=IxDKHostnU8> (dostęp: 15 XII 2025).

<https://zooedukacja.pl/kiedy-pozwolic-zwierzetom-odejsc-eutanazja-jako-wybor/> (dostęp: 15 XII 2025).

Literatura

- ANTAS J., 2014, *Rozmowy z psem, czyli komunikacja międzygatunkowa*, Warszawa.
- BARCZ A., 2016, *Realizm ekologiczny. Od ekokrytyki do zookrytyki w literaturze polskiej*, Katowice.
- BIELIŃSKA-GARDZIEL I., 2009, *Stereotyp rodziny we współczesnej polszczyźnie*, „Kultura na Pograniczach” 6, Warszawa.
- BLOUIN D.D., 2013, *Are Dogs Children, Companions, or Just Animals? Understanding Variations in People’s Orientations Toward Animals*, „Anthrozoös” t. 26, nr 2, s. 279–294, <https://doi.org/10.2752/175303713X13636846944402>.
- BOJAŁKOWSKA K., 2011, *Adoptowałem psa – o nowych użyciach leksemów adopcja, adoptować, zaadoptować we współczesnej polszczyźnie*, „Poradnik Językowy” z. 5, s. 54–71.
- BURKACKA I., 2017, *Monoparentalność, wielorodzina i rodzina zrekonstruowana. Współczesne nazwy modeli życia rodzinnego*, „Artes Humanae” nr 2, s. 61–94, <https://doi.org/10.17951/arte.2017.2.61>.
- CZAJA D., 2009, *Zwierzęta w klatce (języków)*, „Konteksty” t. 63, nr 4, s. 2–9.
- CZAPLIŃSKI P., 2012, *Literatura i życie. Perspektywy biopoetyki*, [w:] A. Legeżyńska, R. Nycz (red.), *Teoria – literatura – życie*, „Nowa Humanistyka (Warszawa)”, t. 1, Warszawa, s. 63–93.
- DĄBROWSKA A. (red.), 2003, *Język a Kultura*, t. 15: *Opozycja homo – animal w języku i kulturze*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, nr 2530, Wrocław.
- DOMAŃSKA E., 2021, *Biohumanistyka (rozpoznanie wstępne)*, [w:] J. Axer, M. Konarzewski (red.), *Ekologia interdyscyplinarności*, Warszawa, s. 153–173.
- FILIP G., 2023, *Dyskurs animalistyczny w polskim językoznawstwie synchronicznym*, „Roczniki Humanistyczne” LXXI, z. 6, s. 83–96, <https://doi.org/10.18290/rh23716.5>.
- FILIPOWICZ A., 2017, *(Prze)zwierzęcenia: poetyckie drogi do postantropocentryzmu*, Gdańsk.
- FILLMORE CH., 1982, *Frame Semantics*, [w:] The Linguistic Society of Korea (red.), *Linguistics in the Morning Calm: Selected Papers from SICOL-1981*, Seoul, s. 111–137.
- GAJEWSKA M., ŻADKOWSKA M., 2024, *Para i pies: Wellbeing jako planowana konsekwencja praktyk rodziny międzygatunkowej*, „Kultura i Społeczeństwo” LXVIII, nr 4, s. 33–49, <https://doi.org/10.35757/KiS.2024.68.4.2>.
- GAJEWSKA M.A., ŻADKOWSKA M., BIEŃKO M., MIZIELIŃSKA J., STASIŃSKA A., 2024, *Doing Family in Three – Two Partners and an Animal Companion*, „Journal of Family Studies” t. 32, nr 1, s. 86–101, <https://doi.org/10.1080/13229400.2024.2417246>.
- HĄCIA A., KŁOSIŃSKA K., ŁACHNIK J., PĘDZICH B., 2021, *Słownik polskich neologizmów w Obserwatorium Językowym Uniwersytetu Warszawskiego*, [w:] E. Horyń, E. Młynarczyk (red.), *Dialog z Tradycją*, t. 9: *Językowe świadectwo przemian społecznych i kulturowych*, Kraków, s. 109–130.
- JANKOSZ M., PRZYCZYNA W., 2024, *Relacje między ludźmi a zwierzętami w języku i zachowaniach polskich katolików. Perspektywa komunikacyjna*, „Perspektywy Kultury” 47, nr 4, s. 467–479, <https://doi.org/10.35765/pk.2024.4704.29>.
- JARZYNA A., 2019, *Post-koiné. Studia o nieantropocentrycznych językach (poetyckich)*, Łódź, <https://doi.org/10.18778/8142-426-4>.
- KAVETSKA T., 2025, *„Psiecko idzie do przedszkola” – analiza leksykalna nowego słownictwa używanego przez miłośników psów (na podstawie języka wybranych grup tematycznych portalu Facebook)*. Niepublikowana praca licencjacka.

- KIJAK A., 2024, *Towarzysz, przyjaciel, wróg... – postrzeżenie psa na przykładzie wybranych tekstów*, „Językoznawstwo” nr 1 (20), s. 152–160, <https://doi.org/10.25312/j.6106>.
- KIJAK-MANTAS A., 2025, *Sposoby kreacji obrazu psa i jego „języka” w mediach społecznościowych (na przykładzie Insta Reels na Instagramie)*, „Język Polski” CV, z. 1, s. 80–92, <https://doi.org/10.31286/JP.00960>.
- KLAUZE M., 2022, *Słownictwo miłośników psów*, Poznań.
- LANGACKER R.W., 2009, *Gramatyka kognitywna. Wprowadzenie*, tłum. E. Tabakowska i in., Kraków.
- LAURENT-SIMPSON A., 2021, *Just Like Family: How Companion Animals Joined the Household*, „Animals in Context. NYU Scholarship Online”, New York, [on-line:] <https://www.jstor.org/stable/j.ctv2tr53g2> (dostęp: 15 XII 2025).
- LIND M., 2024, *Meowmy, Pawrents and Menschenwelpen ‘Human Puppies’: Linguistic Practices of Doing Interspecies Families on German Instagram*, „Discourse, Context & Media” 60, s. 1–10, <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2024.100800>.
- MAMZER H., 2015, *Posthumanizm we współczesnych modelach rodzin: zwierzęta jako członkowie rodziny?*, [w:] I. Taranowicz, S. Grotowska (red.), *Rodzina wobec wyzwania współczesności. Wybrane problemy*, Wrocław, s. 151–174.
- MOSIOŁEK K., 1992, *Stereotypy psa zawarte w języku polskim*, „Poradnik Językowy” z. 4, s. 301–304.
- NOWAK T., 2013, *Kim (czym) jest zwierzę i kto (co) jest zwierzęciem? Garść uwag językowych*, „Linguistica Copernicana” t. 9, nr 1, s. 183–202, <http://dx.doi.org/10.12775/LinCop.2013.009>.
- OWENS N., GRAUERHOLZ L., 2018, *Interspecies Parenting: How Pet Parents Construct Their Roles*, „Humanity & Society” 43, nr 2, s. 96–119, <https://doi.org/10.1177/0160597617748166>.
- PAJZDZIŃSKA A., 2017, *„Śmiercią jakby płytszą nie umierają, ale zdychają zwierzęta” (obraz zwierząt w polszczyźnie na tle ustaleń nauk przyrodniczych)*, „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury” 29, s. 135–148, <http://dx.doi.org/10.17951/et.2017.29.135>.
- PAZIO-WLAZŁOWSKA D., 2025, *RODZINA – koncept o wielu obliczach*, [w:] eadem (red.), *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 6: RODZINA, Lublin–Warszawa, s. 17–27, <https://doi.org/10.18485/slavistika.2025.29.2.1>
- PIELA A., 2024, *Historycznie o czasowniku zdechnąć–zdychać (na marginesie wypowiedzi medialnej J. Bralczyka)*, „Poradnik Językowy” z. 9, s. 80–92, <https://doi.org/10.33896/PorJ.2024.9.5>.
- RASZEWSKA-ŻUREK B., 2010, *Ewolucja niektórych elementów stereotypu psa w polszczyźnie*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 45, s. 65–80.
- RASZEWSKA-ŻUREK B., 2011, *Jak wieszamy psy na... psie – obraz psa w językach zachodniosłowiańskich i ich dialektach*, [w:] E. Książek, M. Wojtyła-Świerżowska (red.), *Europa Słowian w świetle socjo- i etnolingwistyki. Przeszłość – teraźniejszość*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Russologica”, IV, Kraków, s. 208–216.
- REMBOWSKA-PLUCIENNIK M., 2023, *Sierść tekstu. Relacje transgatunkowe w zoonarratologii*, „Wielogłos” 57, nr 3, s. 1–20, <https://doi.org/10.4467/2084395XWI.23.017.18553>.
- SCHOLLENBERGER J., 2014, *Zwierzoczekoupiór? Posthumanistyczna refleksja nad zwierzętami*, „Przegląd Humanistyczny” 442, nr 1, s. 15–25.
- TOKARSKI R., 1991, *Wartościowanie człowieka w metaforach językowych*, „Pamiętnik Literacki” LXXXII, nr 1, s. 144–157.

- TOKARSKI R., 2002, *Konceptualizacja zwierząt w potocznej świadomości językowej*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Prawna ochrona zwierząt*, Lublin, s. 11–18.
- TUBYLEWICZ K., 2025, *Nie czekam na szklankę wody. O świadomej niedzielnoci*, Wołowiec.
- VOLSCHE S., 2018, *Negotiated Bonds: The Practice of Childfree Pet Parenting*, „Anthrozoös” t. 31, nr 3, s. 367–377, <https://doi.org/10.1080/08927936.2018.1455470>.
- Wielki słownik języka polskiego PAN. Geneza, koncepcja, zasady opracowania*, praca zbiorowa, red. P. Żmigrodzki, M. Bańko, B. Batko-Tokarz, J. Bobrowski, A. Czelałowska, M. Grochowski, R. Przybylska, J. Waniakowa, K. Węgrzynek, Kraków 2018.
- WYSOCKA A., 2016, *O kilku innowacyjnych sposobach językowego ujęcia relacji homo–animal w mowie współczesnych miłośników zwierząt*, [w:] A. Burzyńska-Kamieniecka (red.), *Język a Kultura*, t. 26: *Kulturowe uwarunkowania zachowań językowych – tradycja i zmiana*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, nr 3721, Wrocław, s. 289–305.
- ZARON Z., 1998, *Czy zwierzę to KTOŚ? Językowe dowody podmiotowości zwierząt*, „Prace Filologiczne” XLIII, s. 507–515.

Psiecko, kocierzyństwo, and rodzina międzygatunkowa.

Linguistic Manifestations of Changing Perceptions of Pets and Human–Animal Relations

Abstract

The article examines linguistic manifestations of a new type of relationship between humans and pets, in which animals are treated as full-fledged members of the family, most notably through being assigned the role of children. This shift is reflected in a set of relatively recent Polish lexical items, including *psiecko* (‘fur baby’), *kociecko* (‘cat baby’), *psórka* (‘dog daughter’), *adopcy* (‘adoption anniversary’), and *rodzina międzygatunkowa* (‘interspecies family’). The analysis is based on online texts – forums, blogs, social media posts, and websites for pet breeders and enthusiasts, particularly those focused on dogs and cats – which represent the perspective of caregivers. The concept of *frame* is employed as an analytical tool for organising the material. The study reconstructs a comprehensive INTERSPECIES FAMILY frame, understood as a reinterpretation of the general FAMILY frame and as evidence of broader sociocultural changes in attitudes toward pets. The analysed texts document a shift from a dominionistic to a humanistic perspective on human–animal relationships; however, this shift is achieved through anthropocentric conceptual categories and the corresponding vocabulary.